

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

<< Հրազդանի Խ.Աբովյանի անվ. թիվ 1 ավագ դպրոց >> ՊՈԱԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻԶՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2023

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Առարկայական բնույթի նպատակային էքսկուրսիաները

Կատարող՝ Գրիգորյան Գևորգ

Առարկա՝ Ֆիզիկուլտուրա

Ուսումնական հաստատություն՝ ՀՐԱԶԴԱՆԻ N 2 ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ

ՀՐԱԶԴԱՆ 2023

Ներածություն.....3

Գլուխ 1.1 Էքսկուրսիան ` որպես կրտսեր աշակերտների Էկոլոգիական գրագիտության ձևավորման միջոց.....	4
Գլուխ 2.1 Էքսկուրսիայի դերը և արդյունավետությունը կրթական գործընթացում	9
Գլուխ 2.2 Էքսկուրսիայի կազմակերպումը կրթական գործընթացում.....	12
Եզրակացություն.....	15

Օգտագործված

գրականություն.....	16
Ներածություն	

Էքսկուրսիան ուսուցման պրոցեսում օգտագործվող մեթոդներից մեկն է, որի միջոցով աշակերտներն ամրապնդում են իրենց անցած տեսական գիտելիքները, ծանոթանում հայրենի բնությանը, մոտիկից տեսնում յուրաքանչյուր կենդանի օբյեկտը, իրն ու առարկան, հարստացնում գիտելիքների պաշարը և ընդլայնում մտահորիզոնը, ճանաչողական մեծ նշանակություն ունի Էքսկուրսիան, որին դասը, լաբորատոր ու գործնական լոարապմ պարապմունքները, իրենց կրթական մեծ նշանակությամբ հանդերձ, փոխարինել չեն կարող:

Էքսկուրսիայի ընթացքում ձեռք բերված գիտելիքները ընդլայնվում և համախմբվում են դասարանում, խաղերում, բնության անկյունում դիտումներով` բերված առարկաների համար: Էքսկուրսիայի հիմնական մասը կոլեկտիվ դիտարկումն է:

21-րդ դարի աշակերտները բավականին տեղեկացված գալիս են դպրոց, և ուսուցչի խնդիրն է դասն ավելի յուրահատուկ, հետաքրքիր ու բովանդակալից դարձնել: Էքսկուրսիան ուսուցչին հնարավորություն է տալիս կոնկրետ ու վառ փաստերի վրա երեխաներին ցույց տալ ուսումնասիրվող առարկաների ու երևույթների միջև եղած կապերը: Այս ամենը նպաստում են երեխաների աշխարհաճանաչողության ու դիտողականության զարգացմանը, նրանց մեջ խոր հետաքրքրություն են առաջացնում դեպի շրջապատը, ամրապնդում են նրանց գիտակցական կարգապահությունը, սեր ու հարգանք են արթնացնում դեպի բնությունը, հոգատար վերաբերմունք են դաստիարակում մեր հայրենիքի, պատմամշակութային կոթողների նկատմամբ:

Չետագոտական աշխատանքի նպատակն է` դիտարկել և մեկնաբանել առարկայական բնույթի նպատակային Էքսկուրսիաների դերը կրթական

գործառնության մեջ:

Գլուխ 1. Էքսկուրսիան՝ որպես կրտսեր աշակերտների Էկոլոգիական գրագիտության ձևավորման միջոց

Էքսկուրսիան կրթական գործընթացի կազմակերպման ձև է, որն ուղղված է ուսումնական նյութի յուրացմանը, բայց իրականացվում է դպրոցից դուրս: Երբ ամբողջ դասարանը ներգրավված է, և շրջագայության նյութը սերտորեն կապված է գիտական ծրագրի հետ, այն դառնում է համայնքային ծառայության ձև: Այս դեպքում այն ներառված է դասապրոցեսի մեջ և հանդիսանում է կրթական գործընթացի կարևոր մաս: Բացի այդ, էքսկուրսիան կարող է լինել արտադասարանական գործունեության մի ձև, երբ այն անցկացվում է առանձին, առավել հետաքրքրված աշակերտական խմբի հետ:

Էքսկուրսիաները պետք է սերտորեն կապված լինեն կրթության ողջ ընթացքի հետ և չեն կարող դիտվել որպես պատահական, անցողիկ երևույթներ, որոնք քիչ կապ ունեն ուսուցման ողջ ընթացքի հետ: Էքսկուրսիաները նույն դասերն են, բայց բնության, թանգարանի կամ ցուցահանդեսի ժամանակ, այսինքն՝ այլ արտաքին միջավայրում: Ուստի դպրոցների վերաբերմունքը էքսկուրսիաներին պետք է լինի նույնը, ինչ դասերին: Դրանք ներառված են դպրոցի աշխատանքային պլանում, կապված են ծրագրի հետ, որոշակի տեղ են զբաղեցնում յուրաքանչյուր դասարանում առարկայի տարեկան, թեմատիկ պլանավորման մեջ:

Էքսկուրսիայի ընթացքում ուսուցչի խնդիրն է.

1. Չարգացնել երեխաների նախաձեռնությունն ու

ակտիվությունը, 2. Կազմակերպել դիտում, հավաքել, չափել,

նկարել և լուսանկարել, 3. Շրջագայության ընթացքում պահել

անհրաժեշտ գրառումները,

4. Աշակերտներին առաջարկել աշխատանքի որոշակի տեխնիկա և եղանակներ:

Վերը նշվածները կկենտրոնացնեն նրանց ուշադրությունը, կակտիվացնեն ճանաչողական գործունեությունը, կզարգացնեն դիտողական հմտությունները և կխթանեն նրանց հետաքրքրությունը նոր գիտելիքներ ձեռք բերելու գործում: Աշակերտների համակ ուշադրությանն ու գործունեությանը նպաստում են խմբակային և անհատական առաջադրանքները, որոնք ուսուցիչը տալիս է նրանց մինչև էքսկուրսիա կազմակերպելը:

Անկախ աշխատանք կատարելու գործընթացում աշակերտները կարող են զգալ որոշակի դժվարություններ, լրացուցիչ բացատրությունների և ժամանակին օգնության կարիք: Ուստի ուսուցիչը պետք է տեսնի, թե ինչպես են աշխատում

աշակերտները, որպեսզի օգնի նրանց էքսկուրսիայի ընթացքում: Կարևոր է, որ էքսկուրսիայի ընթացքում և դրանից հետո աշակերտները կատարեն իրենց առաջադրանքները: Այսպես, օրինակ, Եղիշե Չարենցի տուն-թանգարան այցելելուց

առաջ աշակերտները պետք է ծանոթանան հայ գրողի կյանքի և ստեղծագործության տարբեր փուլերին (ընդ որում՝ խմբային աշխատանքի ձևով նյութը բաժանել մասերի), թանգարանում կարողանան ներկայացնել այն, շրջայցից հետո հավաքագրեն ձեռք բերված նյութը՝ նկարներ, փաստեր, ներկայացնեն դրանք պաստառի կամ տեսանյութի տեսքով:

Էքսկուրսիայի ընթացքում մեծ նշանակություն ունեն ուսուցչի բացատրությունները: Նրա պատմությունը պետք է լինի կարճ, հետաքրքիր և հասանելի աշակերտների համար: Եթե էքսկուրսիան պահանջում է տեսական բացատրություններ, ապա դրանք պետք է տրվեն կա՛մ էքսկուրսիայից առաջ, կա՛մ դրանից հետո, բայց ոչ էքսկուրսիայի ժամանակ: Ոչ պակաս կարևոր է օբյեկտները դիտարկելու և ցուցադրելու ճիշտ վայր ընտրելը: Աշակերտները պետք է լավ լսեն ուսուցչին և տեսնեն ամեն ինչ:

Էքսկուրսիաների ժամանակացույցը պետք է համակարգված լինի այնպես, որ որևէ առարկայի շրջայցը չխանգարի մյուս առարկաների դասընթացներին: Էքսկուրսիաների պլանավորումը հնարավորություն է տալիս դրանք իրականացնել՝ առանց խաթարելու այլ գործողությունները:

Ստանդարտը սահմանում է անձի զարգացման ուղղությունները, ըստ որոնց տարրական դպրոցում իրականացվում են արտադասարանային գործունեություն, այն է՝

- Սպորտային և հանգստի ուղղություն;
- Հոգևոր և բարոյական;
- Սոցիալական;
- Ընդհանուր մտավորական;
- Ընդհանուր մշակութային:

Էքսկուրսիան թույլ է տալիս դպրոցում կրթական գործընթացը համատեղել իրական կյանքի հետ: Էքսկուրսիայի ընթացքում ուսուցիչը հնարավորություն ունի անցյալի իրադարձություններն անմիջականորեն կապել կոնկրետ պատմական հուշարձանների հետ՝ այդ իրադարձությունների համր վկաների, ինչը օգնում է աշակերտներին ավելի ճշգրիտ պատկերացումներ ստեղծել հեռավոր անցյալի վերաբերյալ: Էքսկուրսիան օգնում է դպրոցականներին դառնալ, կարծես, անցյալի պատմական իրադարձությունների ժամանակակիցներ:

Աշակերտների մեջ ձևավորում ենք հումանիստական, հայրենասիրական զգացմունքներ, համագործակցային կարողություն: Դաս-Էքսկուրսիաները, որոնք կազմակերպվում են դրսում, ընթանում են յուրահատուկ ձևով: Փոխվում է դասի տեղը և անցկացման ձևը, խախտվում է դասի ընթացքը, աշակերտները թարմանում և

աշխուժանում են, ինչն էլ նպաստում է հաղորդվող նյութի կայուն յուրացմանը: Էքսկուրսիաների ժամանակ երեխաները, ուսուցչի օգնությամբ տեսնելով պատմամշակութային հուշարձանները, սկսում են հետաքրքրվել հայ ժողովրդի պատմական անցյալով, նրանց անցած դժվարին ուղիով: Նոր գիտելիքներ ստանալու ընթացքում աշակերտները սովորում են նոր բառեր, այսինքն՝ հարստանում է նրանց բառապաշարը:

Էքսկուրսիաները շարադրությունների միջոցով նպաստում են նաև աշակերտների գրավոր խոսքի զարգացմանը: Էքսկուրսիան արտադպրոցական դաստիարակության ճյուղերից մեկն է: Արտադպրոցական դաստիարակության նպատակը սովորողների ազատ ժամանցի կազմակերպման միջոցով նրանց հետաքրքրությունների զարգացման համար պայմաններ ստեղծելն է: Այն նպատակաուղղված է նրանց հոգևոր, գեղագիտական, ֆիզիկական զարգացմանը: Էքսկուրսիայի հիմքում ընկած է ճանաչողական-գննական մեթոդը, որի ֆունկցիան ուսումնասիրվող օբյեկտը բնական վիճակում ընկալելն է:

Մանկավարժ հոգեբան Յովարդ Գարդները գտնում էր, որ մարդը գիտելիքներ ձեռք է բերում ողջ կյանքի ընթացքում, սակայն մտածողության այս կամ այն տեսակով օժտված է լինում ի ծնե: Մարդիկ տարբերվում են իրարից մտածելու, ստացած տեղեկատվությունը նկատելու, ըմբռնելու ձևով: Գարդներն առանձնացնում է մտածողության հետևյալ տեսակները՝ խոսքային, տրամաբանական (հատուկ են ավանդական դպրոցին) տեսողական, երաժշտական, մատնաշարժողական (առնչվում են արվեստի հետ), միջանձնային, ներանձնային: Այս բոլորն էլ խիստ անհրաժեշտ են էքսկուրսիա կազմակերպելու ընթացքում:

Էքսկուրսիայի նյութի համախմբման ուղիներից մեկը դիդակտիկ խաղն է: Նման խաղերն օգնում են ուսուցչին սովորեցնել երեխաներին ճիշտ անվանել որոշակի առարկաներ, դրանց հատկությունները, նշել դրանց միջև եղած նմանություններն ու տարբերությունները: Խաղի ընթացքում երեխաները կոնկրետ պատկերացումներ են ստեղծում բնության առարկաների մասին:

Այնուամենայնիվ, գերակշռող պրակտիկան այն է, որ էքսկուրսիաների ժամանակ փոխանցվող գիտելիքների բովանդակությունը երեխային հարմարեցնում է հիմնականում դպրոցում սովորելու առաջադրանքներին: Էքսկուրսիաների անցկացման գերիշխող ձևը՝ ուսուցչի անմիջական ազդեցությունը երեխայի վրա,

հաղորդակցության հարց-պատասխան ձևը, ազդեցության կարգապահական ձևերը, զուգորդվում են պաշտոնական գնահատականներով:

Երեխայի ձեռքբերումները գնահատվում են խմբային չափանիշների հիման վրա: Ուսուցիչը պետք է հաշվի առնի ոչ միայն այն, թե ինչ նյութ է հաղորդելու, այլև այս նյութի հնարավոր համընկնումները երեխաների տարիքային առանձնահատկություններին: Էքսկուրսիա կազմակերպելիս ուսուցչի մասնագիտական դիրքորոշումն այն է, որ գիտակցաբար հարգալից վերաբերմունք ցուցաբերի քննարկվող թեմայի բովանդակության վերաբերյալ աշակերտի ցանկացած

տրամադրվածության նկատմամբ: Պետք է մտածել, թե ինչպես քննարկել երեխաների «տարբերակները» ոչ թե կոշտ գնահատող իրավիճակում (ճիշտ – սխալ), այլ հավասար երկխոսության մեջ: Միայն այս դեպքում երեխաները կձգտեն «լսվել» մեծերի կողմից: Էքսկուրսիաների իրականացման համար տրվում է խիստ ֆիքսված ժամանակ օրվա ռեժիմում:

Որպես կանոն՝ դրանք առավոտյան ժամերն են, երբ երեխաների մտավոր և ֆիզիկական կատարողականությունը ամենաբարձրն է: Տարբեր դասարաններում Էքսկուրսիան և դասերը համատեղելիս հաշվի են առնվում նրանցից յուրաքանչյուրում երեխաների գործունեության դժվարության աստիճանը և բնույթը,

երեխաների կրթական և ճանաչողական գործունեության ձևավորման մակարդակը և նախորդ ծրագրի վարպետությունը, ինչպես նաև տարբեր տարիքային խմբերի երեխաների կրթության և զարգացման ընդհանուր խնդիրները:

Էքսկուրսիայի ընթացքում ծրագրի բովանդակությունը յուրացվում է բոլոր երեխաների կողմից, ուստի այն կրթության հիմնական ձևերից է: Այլ ձևերը օգտագործվում են որպես փորձը հարստացնելու և երեխաներին նախապատրաստելու, թեմայի բովանդակությունը յուրացնելու կամ որպես գիտելիքների յուրացման գործընթացում անհատական փոփոխության միջոց: Այս առանձնահատկություններով Էքսկուրսիաները, որպես ուսուցման ձև, ավելի են նմանվում դպրոցական դասին՝ ապահովելով որոշակի շարունակականություն:

Դասի և Էքսկուրսիայի հիմնական տարբերությունները տեղեկության աստիճանի, կառուցվածքի և ուսուցման ընթացքում կիրառվող մեթոդների մեջ են: Էքսկուրսիայում համադրվում է առարկաների ցուցադրությունը նրանց մասին պատմելու հետ: Հիմք ընդունելով այն, որ օբյեկտիվ իրական աշխարհի ճանաչողությունը սկսվում է զգայությունից, դպրոցական ուսուցման պրոցեսում մեծ տեղ է տրվում Էքսկուրսիային: Իրական աշխարհի զգայություններն ու ընկալումները համապատասխանորեն իմաստավորվում և վերամշակվում են մեր գիտակցության մեջ: Մեր աչքին միանում են մյուս զգայարանները և մտածողության գործունեությունը: Չննական ընկալումը հեշտացնում է

աշակերտների գիտելիքների յուրացման պրոցեսը:

Քանի որ աշակերտների մտածողությունը զարգանում է կոնկրետից դեպի վերացականը, ուստի զարգացման վաղ էտապներում նրանք մտածում են ավելի շատ պատկերներով, քան հասկացողություններով: Հասկացողությունները և վերացական գաղափարները սովորողի գիտակցությանն ավելի հեշտ են հասնում, եթե դրանք ամրապնդվում են կոնկրետ փաստերով, օրինակներով ու պատկերներով: Այսպես այլ ձևով է ընկալվում և մտապահվում առարկան կամ երևույթը ցուցադրմամբ, այլ ձևով՝ նկարագրությամբ:

Էքսկուրսիոն մեթոդը օգտագործվում է դպրոցական կյանքի տարբեր բնագավառներում և հետապնդում է ինչպես կրթական, այնպես էլ դաստիարակչական նպատակներ: Էքսկուրսիան ուսուցչին հնարավորություն է տալիս կոնկրետ ու վառ փաստերի վրա երեխաներին ցույց տալ ուսումնասիրվող առարկաների ու երևույթների միջև եղած կապերը, պատճառի ու հետևանքի փոխկապվածությունը և մարդու վերաստեղծող ու վերաշինող ուժը:

Այս ամենը նպաստում են երեխաների աշխարհաճանաչողության ու դիտողականության զարգացմանը, նրանց մեջ խոր հետաքրքրություն են առաջացնում դեպի շրջապատը, ամրապնդում են նրանց գիտակցական կարգապահությունը, սեր են արթնացնում դեպի բնությունը, հոգատար վերաբերմունք են դաստիարակում շրջապատի ու ընդհանրապես հայրենի երկրի բնության նկատմամբ:

Դպրոցում ստացած գիտելիքների շնորհիվ կրտսեր դպրոցականների ճանաչողական գործընթացն առավել խորը և գիտակցված է իրականացվում: Այս տարիքում երեխաներին հաճախ հետաքրքրում են տարբեր երևույթների պատճառները: Նրանց ձեռք բերած գիտելիքներն աստիճանաբար որոշակիացվում և համակարգվում են:

Գլուխ 2.1 Էքսկուրսիայի դերը և արդյունավետությունը կրթական գործընթացում

Էքսկուրսիան արտադպրոցական դաստիարակության ճյուղերից մեկն է: Արտադպրոցական դաստիարակության նպատակը սովորողների ազատ ժամանցի կազմակերպման միջոցով նրանց հետաքրքրությունների զարգացման համար պայմաններ ստեղծելն է: Այն նպատակաուղղված է նրանց հոգևոր, գեղագիտական, ֆիզիկական զարգացմանը: Էքսկուրսիայի հիմքում ընկած է ճանաչողական գննական մեթոդը, որի ֆունկցիան ուսումնասիրվող օբյեկտը բնական վիճակում ընկալելն է:

Ոսումնական էքսկուրսիաները ուսուցման կազմակերպման լավագույն ձևերից են: Առանձին մանկավարժ գիտնականներ էքսկուրսիան համարում են

մեթոդ:Մենք գիտենք,որ Էքսկուրսիայի ընթացքում կիրառվում են ուսուցման բացատրական ցուցադրական,զրույցի,գործնական և այլ մեթոդներ:Յետևաբար ուսումնական Էքսկուրսիան ուսուցման կազմակերպման ձև է:

Ուսումնական Էքսկուրսիաները հնարավորություն են ընձեռում աշակերտներին երևույթները, առարկաները, հուշարձանները տեսնել բնական վիճակում:

Էքսկուրսիաներն ըստ բնույթի լինում են`

1.Նախորդող:Ծառայում են մեկ նպատակի համար.մինչ ուսումնական նյութի ուսումնասիրությունը աշակերտներին ծանոթացնել այն, առարկաներին,պատմամշակութային վայրերին, որոնց շուրջ կառուցված է առաջիկայում անցնելիք նյութը:

2.Ուղեկցող Էքսկուրսիաները կազմակերպվում են ուսումնասիրվող նյութին զուգընթաց` նյութն ավելի լավ ընկալելու,հասկանալի դարձնելու,իմաստավորելու նպատակով:

3.Յանրագումարային Էքսկուրսիաները կազմակերպվում են տվյալ դասընթացի ավարտից հետո:Վերոնշյալ բնույթի բոլոր Էքսկուրսիաները փոխկապակցված են,որոնց նպատակն է զարգացնել և ձևավորել աշակերտների կրթական, դաստիարակչական, հայրենասիրական կարողությունները:

Էքսկուրսիաներ կարելի է կազմակերպել ինչպես դասասենյակից դուրս, այնպես էլ դասասենյակում(ՏՅՏ-ների միջոցով)` տեսադասեր կազմակերպելով: Էքսկուրսիաներն օգնում են ուսուցչին աշակերտների մեջ սեր ու հետաքրքրություն արթնացնել դեպի բնությունը, դեպի մեր պատմական արժեքները, ձևավորել նրանց մտահորիզոնը, զարգացնել խոսքը և այլն: Էքսկուրսիաների միջոցով մենք զարգացնում ենք աշակերտների դիտողունակությունը,ճանաչողական հետաքրքրությունները:

Աշակերտների մեջ ձևավորում ենք հումանիստական, հայրենասիրական զգացմունքներ, համագործակցային կարողություն: Դաս-Էքսկուրսիաները,որոնք կազմակերպվում են դրսում, ընթանում են յուրահատուկ ձևով: Փոխվում է դասի տեղը և անցկացման ձևը, խախտվում է դասի ընթացքը,աշակերտները թարմանում և աշխուժանում են, ինչն էլ նպաստում է հաղորդվող նյութի կայունյուրացմանը:

Էքսկուրսիաների ժամանակ երեխաները, ուսուցչի օգնությամբ տեսնելով պատմամշակութային հուշարձանները,սկսում են հետաքրքրվել հայ ժողովրդի պատմական անցյալով, նրանց անցած դժվարին ուղիով:Նոր գիտելիքներ ստանալու ընթացքում աշակերտները սովորում են նոր բառեր, այսինքն`

հարստանում է նրանց բառապաշարը: Էքսկուրսիաները շարադրությունների միջոցով նպաստում են նաև աշակերտների գրավոր խոսքի զարգացմանը:

Էքսկուրսիայի ժամանակ պետք է պահպանել ժամանակի այսպիսի կարգավորում՝ յուրաքանչյուր 40-45 րոպե ակտիվություն, 10-15 րոպե՝ կարճ 6 ընդմիջում: Պետք է ճիշտ կազմակերպել երեխաների հանգիստը՝ խաղերի և հետաքրքիր մրցույթների անցկացում, հանելուկների գուշակում և այլն:

Շրջայցին հաջորդում է եզրափակիչ քննարկումը: Երեխաները փոխանակվում են տպավորություններով, արտահայտում են իրենց մտքերն ու կարծիքները, ուսուցչի օգնությամբ լուծում են էքսկուրսիայի ընթացքում ծագած հարցերը: Ուսուցիչը ամփոփում է, պարզաբանում, լրացնում սովորողների պատասխանները: Չրույցը պետք է լինի կարճ, հակառակ դեպքում այն թուլացնում է բուն էքսկուրսիայի զգացմունքային տպավորությունները:

Դասապրոցեսի ընթացքում էքսկուրսիայի նյութը կարելի է այսպես համախմբել.

1. Եզրափակիչ զրույց,
2. Խնդիրների կազմում և լուծում,
3. Շարադրություններ,
4. Թելադրություններ,
5. Գծագրերի օգտագործում:

Արտադասարանական միջոցառումներում՝

1. Էքսկուրսիայի թեմայով ցուցահանդեսի կազմակերպում,
2. Թեմատիկ ցերեկույթների կազմակերպում,
3. Դիդակտիկ խաղերի կազմակերպում, 4.

Գիտահանրամատչելի գրականության ընթերցում,

5. Պատի թերթի թողարկում և այլն:

Գլուխ 2.2 Էքսկուրսիայի կազմակերպումը կրթական գործընթացում

Ուսումնական նպատակով անցկացվող էքսկուրսիաները լինում են 4

տիպի. 1. նոր նյութի հաղորդումը նախապատրաստող

2. նոր նյութի հաղորդման
3. անցած նյութի ամրապնդման
4. անցածի կրկնության ու ամփոփման

Էքսկուրսիա կազմակերպելիս պետք է ուշադրություն դարձնել դրա նախապատրաստմանը, անցկացմանը և ամփոփմանը: Յուրաքանչյուր Էքսկուրսիա կազմակերպելուց առաջ ուսուցիչը պետք է ունենա նպատակ, որին հասնելու համար նա պետք է մանրամասնորեն ուսումնասիրի տվյալ թեման, հաղորդակցվի համապատասխան մասնագետների հետ, լրացնի իր գիտելիքները տվյալ թեմայի վերաբերյալ, որպեսզի հստակ կարողանա պատասխանել այդ ընթացքում ծագած հարցերին:

Նախնական ուսումնասիրությունից հետո ուսուցիչն իր պատկերացումների հիման վրա կարող է կազմել պլան, որում պետք է ընդգրկել հետևյալ հարցերը.

1. Էքսկուրսիայի թեման
2. այն գիտելիքների համառոտ շարադրանքը, որ աշակերտները պետք է ստանան Էքսկուրսիայի ընթացքում.
3. Էքսկուրսիայի ընթացքի հակիրճ նկարագրությունը, շոշափվող հիմնական հարցերը, աշակերտներին տրվելիք առաջադրանքները.
4. Էքսկուրսիայի վերջում անցկացվող ամփոփիչ գրույցի համառոտ բովանդակությունը:

Ուսուցչի հիմնական խնդիրը Էքսկուրսիայի ընթացքում այն է, որ աշակերտներին այնպիսի հարցեր առաջադրի, որ նրանք հետաքրքրվեն տվյալ պատմամշակութային հուշարձանով, ուշադիր լինեն, և Էքսկուրսիան ավելի նպատակային լինի: Աշխատանքներն ավարտելուց հետո հենց Էքսկուրսիայի վայրում ուսուցիչը պետք է աշակերտներին հավաքի իր մոտ և ակտիվ երկկողմանի գրույցի միջոցով անցկացնի ուսումնասիրության արդյունքների նախնական ամփոփում:

Այդպիսի թռուցիկ ամփոփման համար կարելի է առաջադրել հետևյալ հարցերը.

- Ի՞նչ նպատակով էր կազմակերպվել Էքսկուրսիան:
- Ով ինչպե՛ս է կատարել իրեն տրված հանձնարարությունը:
- Ի՞նչ առարկաներ կամ երևույթներ ուսումնասիրեցին Էքսկուրսիայի ընթացքում:

- Ի՞նչն էր անհասկանալի էքսկուրսիայի ընթացքում:
- Ի՞նչ սովորեցին այդ էքսկուրսիայի ընթացքում և այլն:

Թեմայի ամփոփման կամ անցածի կրկնության ու ամրապնդման նպատակով կատարվող էքսկուրսիաները նույնպես ամփոփվում են վերոհիշյալ ձևով: Իսկ եթե էքսկուրսիան անցկացվել է դասանյութին նախապատրաստելու համար, թռուցիկ պետք է անդրադառնալ նաև էքսկուրսիայի նյութերին՝ ամփոփելով դրա արդյունքները: Դասարանական ամփոփման ժամանակ առանց շտապելու կարելի է մանրամասնորեն քննարկել և վերլուծել էքսկուրսիայի ամբողջ ընթացքը: Պետք է պատասխանել նաև էքսկուրսիայի ընթացքում ծագած այն հարցերին, որոնք անմիջականորեն կապված չեն թեմային, քանի որ նման գրույցի, հարց ու պատասխանի միջոցով զարգանում է աշակերտի աշխարհաճանաչողությունը:

Էքսկուրսիայի ընթացքը պլանավորելիս ուսուցիչը պետք է նախատեսի հետևյալ կառուցվածքային տարրերը.

- Ուսուցչի կարճ ներածական խոսք կամ ներածական գրույց աշակերտների հետ, որում անհրաժեշտ է արտացոլել էքսկուրսիայի հիմնական նպատակը,
- Աշակերտների ինքնուրույն աշխատանքը,
- Հաշվետվության ձև դպրոցականների համար,
- Անկախ աշխատանքի կատարման ստուգում,
- Ամփոփող և ընդհանրացնող գրույց:

Էքսկուրսիաների թեման կարող է ներկայացված լինել հետևյալ խմբերով.

• Էքսկուրսիաներ դեպի բնություն (այգի, անտառ, ջրային տարածք, դաշտ)՝ եղանակային փոփոխությունները, բույսերի և կենդանիների կյանքը ուսումնասիրելու նպատակով:

• Էքսկուրսիաներ, որոնք մարդկանց ծանոթացնում են սեզոնային աշխատանքին (ծառատունկ, բերքահավաք, հերկ, այգեգործություն, սաղարթների և ձյան մաքրում և այլն):

• Էքսկուրսիաներ, որոնք բացահայտում են բնության պահպանման խնդիրները բնական և արհեստականորեն ստեղծված պայմաններում (կենդանաբանական այգի, ջերմոց, արգելոց, ձմեռային այգի):

• Էքսկուրսիաներ, որոնք ներկայացնում են տարբեր մասնագիտություններ (գործարան, գրադարան, թատրոն և այլն):

- Էքսկուրսիաներ՝ նվիրված տեսարժան վայրերի ուսումնասիրությանը (ճարտարապետական հուշարձաններ, թանգարաններ, հայտնի մարդկանց հուշարձաններ, հուշահամալիրներ):

- Էքսկուրսիաներ դեպի պատմական վայրեր (պատմագեղարվեստական հուշարձաններ, մարտերի վայրեր, հուշահամալիրներ):

- Էքսկուրսիաներ դեպի հայտնի մարդկանց տուն-թանգարաններ:

Տարրական դասարանների երեխաների ժամանակակից ընդհանուր տարրական կրթության կարևոր մասը բնապահպանական կրթությունն է, որն ավելի արդյունավետ կլինի, եթե գործնականում օգտագործվեն դասավանդման ձևերի և մեթոդների տարբեր համակցություններ, ինչպիսիք են՝ դասը, գործնական աշխատանքը, նախագծային գործունեությունը, դերախաղը և այլն:

Եզրակացություն

Այսպիսով, քսկուրսիաներն ուղղված են ուսուցչի կողմից երեխային գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների փոխանցմանը: Ուստի անհրաժեշտ է դպրոցականների շրջանում առավել հաճախ կազմակերպել առարկայական բնույթի Էքսկուրսիաներ՝ հետապնդելով գիտելիքների, մարդկային ներաշխարհի հարստացման և զարգացման հստակ նպատակներ:

Էքսկուրսիաների արդյունավետությունը պայմանավորված է թե՛ աշակերտների մասնակցությամբ, թե՛ թեմայի ճիշտ ընտրությամբ, թե՛ ուսուցչի ճիշտ աշխատանքով. ուսուցչի պլանավորված և ճիշտ աշխատանքը լավ արդյունքի գրավականն է:

Կատարված հետազոտական աշխատանքի արդյունքում եկանք այն եզրահանգման, որ, այց Էքսկուրսիաները ոչ միայն ճանաչողական գիտելիքների աղբյուր են, այլև աշակերտին որպես մարդ, որպես ընկեր և որպես անհատ բացահայտելու միջոց: Նաև աշակերտները մարդկային անմիջական շփման կարիք ունեն: Այո՛, ինչը տեսանելի և շոշափելի է, առավել հետաքրքիր է և ըմբռնելի, սակայն հաշվի առնելով արդի հնարավորությունները, ռիսկերը, վտանգները և հեռավորությունը՝ երբեմն անհրաժեշտ է սահմանափակվել տեսադասերով:

Օգտագործված գրականություն

1. <https://ahaslides.com/hy/blog/15-innovative-teaching-methods/>

2. <https://znanio.ru/media/----2615119>

3. <https://enjoybooks.ru/hy/uchebnaya-ekskursiya-po-biologii-biologicheskie-ekskursii.html>
4. <https://dasvariblog.wordpress.com/2013/07/10/>
5. <https://bolcheknig.ru/hy/medicine/ekskursiya-kak-sredstvo-formirovaniya-ekologicheskoj-gramotnosti-mladshih/>
6. <https://innostud.am/application/library/5ced296a.pdf>
7. <https://kayabaparts.ru/hy/formy-organizacii-obucheniya-v-sovremennoi-shkole-urok-kak/>
8. <https://onewaytour.com/hy/dprocakan-eqskursianer/>